

Галина Гич,

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії й методики мовно-літературної та художньо-естетичної освіти, Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Стратегія «мультитекст уроку» на заняттях мовно-літературної освітньої галузі (на прикладі інтерактивних плакатів)

УДК 37.016:811.161.2+821.09(477)

<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.3.336582>

Актуальність теми методичних матеріалів. Першим наскрізним умінням здобувачів освіти Нової української школи є вміння «читати з розумінням». Це окреслює чітке завдання перед учителями-філологами: навчити учнів смислового читання, що в широкому розумінні передбачає формування і розвиток читацької компетентності школярів. Обґрунтовуючи ціннісно-етичну мету заняття, Василь Шуляр зазначає: «На такому занятті школярі оволодівають прийомami роботи з художнім твором, видами читання та переказування, здатністю аналізувати, інтерпретувати, за потреби реінтерпретувати прочитане в зіставленні під час компаративного або порівняльного аналізу з іншими літературними та/або мистецькими текстами» [8, с. 123].

У сучасному інформаційному світі вчитель постійно шукає і впроваджує для удосконалення читацької діяльності здобувачів освіти нові дієві засоби навчання. Цікавою, на нашу думку, є стратегія роботи з текстами під назвою «мультитекст уроку», яка враховує особливості кліпового мислення сучасних дітей, оскільки дає змогу здобувачам освіти паралельно використовувати на уроках кілька текстів. Стратегія представляє собою такий формат подачі навчальної інформації, коли учням надається певна сукупність текстів, один з яких є основним, а інші

виконують допоміжну функцію. Стартовий (базовий, основний) текст виконує на уроці роль мотиватора (зацікавлення у вивченні, створення проблемної ситуації), організатора (він вибудовується як основа подальшого вивчення теми уроку), а також саме цей текст є основним інформаційним джерелом заняття. Допоміжні ресурси мають на меті «вивести» здобувача освіти за рамки теми заняття, переконати його в багатстві додаткових ресурсів за темою. Учитель / викладач подає стартовий текст уроку в ролі відповідного мотиватора, організатора, інформаційного джерела.

Стратегія «мультитекст уроку» може бути реалізована у двох напрямках:

- запропонувати учням низку завдань, що будуть стимулювати їх самостійні роздуми та пошук власних інформаційних джерел за темою уроку. На першопочатках використання такого підходу ресурси має відібрати вчитель;
- порекомендувати учням / студентам виконати конкретні завдання для безпосередньої роботи з текстом.

Ці методичні матеріали допоможуть учителям впровадити у викладацьку практику інтерактивні плакати і картинки, які ми відносимо до стратегії «мультитекст уроку».

Інтерактивний плакат (картинка, глог) — це електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень задіявання інформаційних каналів сприйняття наочності навчального процесу; засіб надання інформації, основна функція якого — демонстрація матеріалу [1].

У цифрових освітніх ресурсах цього типу інформація «розгортається» залежно від дій учителя або учня за допомогою відповідних кнопок. За своєю суттю інтерактивний плакат — це один із ресурсів змішаного навчання, інтерактивний засіб надання інформації, демонстрації навчального матеріалу, за допомогою якого можна варіювати занурення в тему.

Використання інтерактивних плакатів як елемента дистанційного навчання дає учням можливість краще сприймати навчальний матеріал, оскільки він дає значну візуалізацію, підвищує інтерес до теми та до навчального матеріалу: учень бачить незвичайний спосіб подання матеріалу, є можливість повторити цей матеріал. Оскільки інтерактивний плакат легко вбудовується в сайт або блог, учень може в будь-який момент повторити цей матеріал. Плакати, окрім того, формують в учнів навички самостійної роботи, дають змогу бачити результат та оцінку своєї праці, можливість знайти правильну відповідь на питання вчителя і поглибити знання.

Інтерактивний плакат має інтерактивну навігацію, яка допомагає відтворити необхідну інформацію: графіку, текст, відео, звук тощо. Головна функція інтерактивного плаката — забезпечити високий рівень наочності.

Створення інтерактивного плаката вимагає від учителя не лише попередньої фахової та методичної підготовки (необхідно визначити тему плаката, мету створення та завдання, підготувати всі необхідні матеріали), а й володіння певними програмними засобами. Окрім того, слід продумати структуру, визначити взаємозв'язки елементів, інтерфейс майбутнього плаката тощо.

Для успішного створення навчальних інтерактивних плакатів учителю слід володіти певними навичками й уміннями роботи з комп'ютерними програмами та Інтернетом. Використання таких програм, як PowerPoint, Smart Notebook, Adobe Flash, Padlet тощо, дає змогу додавати і видозмінювати елементи плаката, наповнювати його необхідним матеріалом. Структура інтерактивного плаката (на відміну від традиційних презентацій) не має бути лінійною, до того ж порядок відкриття інтерактивних елементів визначає той, хто працює з плакатом.

Учитель для створення інтерактивних плакатів може використати такі інтернет-сервіси:

1. Glogster: дає змогу розмістити текст, графіку і відео, будь-який елемент може стати гіперпосиланням. Є цікаві шаблони, а тому плакат виходить яскравим, барвистим, ефектним.
2. Saso: простий і зручний сервіс для спільної роботи зі створення схем і діаграм онлайн. Цей сервіс має бібліотеку різних елементів, він дає змогу додавати зображення та малювати.
3. Найбільш зручним і простим інструментом створення інтерактивного плаката для організації спільної роботи учасників освітнього процесу з різним контентом є мережевий сервіс Padlet.

Одним із найпопулярніших серед учителів є сервіс Padlet (<http://padlet.com/>), який активно використовується в дистанційному навчанні. Створенню будь-якого інтерактивного плаката або картинки передують ретельний добір і відбір інформаційно-методичних матеріалів, посилання на які учитель (сам

або за допомогою учнів) радитиме учням для самостійного опрацювання.

Створений учителем інтерактивний плакат як елемент дистанційного навчання дає можливість учням самостійно опрацювати основні та додаткові матеріали за темою уроку, перевірити свої знання, виконати домашні або творчі завдання. Наприклад, під час вивчення нововведеного твору Ольги Кобилянської «Меланхолійний вальс» учитель української літератури може скористатися інтерактивним плакатом, створеним автором із використанням цього сервісу https://padlet.com/galina_gych1/nyugs8qy7jc3r6q8.

Інтерактивні плакати до уроків відкривають нові можливості як для вчителя, так і для учнів; формують уміння самостійно працювати з джерелами інформації; дають змогу учневі бачити результат своєї праці; поглибити знання та підвищити інтерес до предмета [5].

Інтерактивні плакати можуть мати різну форму, зокрема як звичайні роздруковані матеріали із швидкокодами. Пропонуємо ознайомитися із такими матеріалами, підготовленими автором (Додаток 1 «Фемінітиви в українській мові», додаток 2 «Постать Дмитра Кременя та робота з текстом його поезії», додаток 3 «Пісенні версії однієї поезії Тараса Шевченка», додаток 4 «Вивчаємо творчість Тараса Шевченка», додаток 5 «Вивчаємо творчість Ганса-Крістіана Андерсена»).

Ці інтерактивні плакати можна використовувати і під час навчання офлайн. Замість загальновідомого поняття «інтерактивні плакати» можна використовувати таке нове поняття, як печворк.

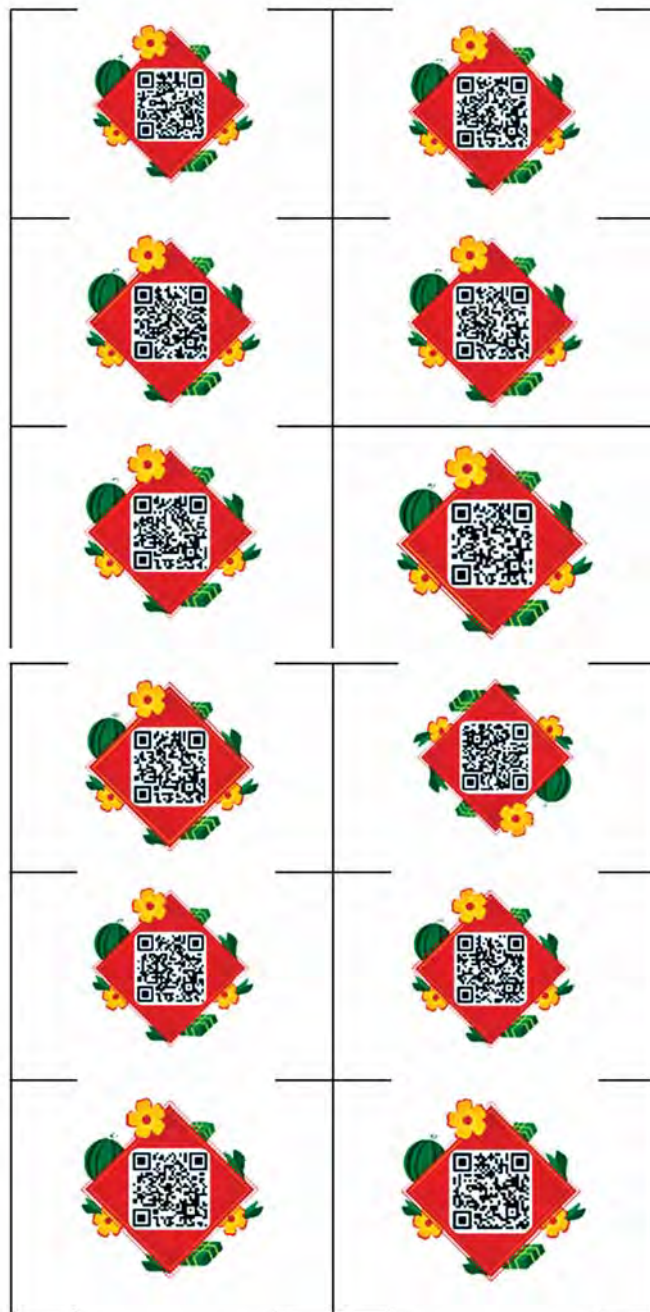
Такі матеріали останніми роками вчителі України починають активно створювати і використовувати на уроках [6, 7]. Пропонуємо замінити англiзм «печворк» українським відповідником «клаптярка» (сайт Словотвір // Режим доступу: <https://slovotvir.org.ua/>) і розглядати його не тільки як особливий формат подання унаочненої інформації, а й як прийом поєднання окремих інформаційних блоків у цілісну тематичну «картину» за темою уроку. Такий прийом також можна сприймати як стратегію «мультитекст уроку».

Завдання вчителя полягає в добиранні якісних інформаційних ресурсів до теми заняття, коли є один базовий текст (підручник або текст художнього твору), а інші тексти є додатковими елементами заняття.

Додаток 1 створено як інтерактивний плакат найпростішого формату, додатки 2—3 створені за технологією «клаптярка», додатки 4—5 представлено у форматі «квітка лотоса».

Інтерактивний плакат «Пісенні версії однієї поезії Тараса Шевченка» (додаток 1) надає вчителю та учням можливість аудіювання, коли здобувачі освіти при вивченні творчості Великого Кобзаря прослуховують його поезію як пісню або на самому занятті, або під час «емоційної хвилини».

Різні пісенні версії однієї поезії Тараса Шевченка

Добір і відбір роликів, створення швидкокодів з використанням сервісу ME-QR (Режим доступу: <https://me-qr.com/ru/qr-code-generator>) - Галина Гич

Плакат «Фемінітиви в українській мові» (додаток 2) досить широко розкриває здобувачеві освіти цю тему, оскільки через створені швидкокоди він ознайомиться зі словниковими матеріалами щодо фемінітивів, послухає і подивиться цікаві медіатексти.

лице

Фемінітиви (іменники на означення осіб жіночої статі)	
Поміж мінливими — назвами професій, мистецтв, посад є чимало слів, утворених у формі чоловічого роду для позначення чоловіка і жінки, і жінки: <i>академік, інженер, кандидат, педагог, президент, ректор</i>. Це пояснюється тим, що колись такі професії мали тільки чоловіки. У міру набуття їх жінками з'являлися жіночі відповідники. — фемінітиви: <i>бондуристка, дипломатка, лікарка, організаторка</i> й т.д. Фемінітиви утворюють за допомогою суфіксів від іменників чоловічого роду. Цей процес досить продуктивний, слова <i>авторка, аспірантка, дослідниця, журналістка, контролерка, лекторка, редакторка</i> й інші зафіксовані в словниках. Структура української мови має багато суфіксів, які утворюють фемінітиви. Всього їх понад 13, але на сьогодні продуктивнішими суфіксами, що утворюють фемінітиви, є <i>-иця, -иця-тка, -иця-чиця</i>.	
Як утворювати фемінітиви	
Маскулінітив (слова чоловічого роду)	Фемінітив (слова жіночого роду)
Більшість існують: <i>автор, депутат, дизайнер, директор, доцент, лікар, прим'їс, редактор, студент, учитель, фізик</i>	Додаємо суфікс <i>-иця</i> : <i>авторка, депутатка, дизайнерка, директорка, доцентка, лікарка, прим'їска, редакторка, студентка, учителька, фізик</i>
Основа на <i>-иця</i> та <i>-иця-тка</i> : <i>керівниця, викладачка, розробниця, учасниця</i>	Додаємо суфікс <i>-иця-чиця</i> : <i>керівниця, викладачка, розробниця, учасниця</i>
Основа на <i>-иця</i> : <i>виконавець, перекладач, підприємець, посадовець, службовець</i>	Аналогічно, перекладачка, підприємець, посадовець, службовець
Основа на <i>-иця</i> : <i>виборець, лелека, фанат</i>	Додаємо суфікс <i>-иця</i> : <i>виборчиця, лелека, фанатка</i>
Основа на прикласники: <i>любителі, фанати, боївки, лелеки</i>	Аналогічно, фанатка, боївка, лелека
Інша основа: <i>барон, диканя, поет</i>	Додаємо суфікс <i>-иця</i> : <i>баронка, диканя, поетеса</i>

зворот

Плакат «Постать Дмитра Кременя та робота з текстом його поезії» (додаток 3) містить поклики у вигляді швидшиків на різнопланові матеріали про постать великого українського поета. На зворотному боці клаптарки представлене авторське бачення можливих видів роботи з текстами на уроці української літератури на прикладі вірша «Шукаю історичну батьківщину». Ця поезія поки не представлена у шкільному курсі української літератури, але запропоновані види робіт із текстом поезії можуть бути використані вчителем у вивченні будь-якого поетичного або прозового твору.

Додаток 3

Квітка лотоса — це нова методика візуалізації інформації, яка поки майже не використовується в школах України. Традиційно так називають своєрідну відцентрову таблицю для розвитку ідей «квітучий лотос».

Техніку «квітка лотоса» запропонував Ясуо Мацумара (Японія), президент компанії Clover Management

Research. За аналогією із лотосом, де пелюстки розходяться від серцевини кількома рядами, ідеї або інформація генеруються від центральної задачі через вирішення допоміжних завдань.

Додаток 4

Цей прийом можна вважати способом активізації творчого мислення, він дає змогу представити будь-яку тему з різних сторін для генерування найрізноманітніших ідей і думок. Зовнішньо «квітка лотоса» нагадує і своєрідну інтелект-карту, і технологію «кроссенс», оскільки 9 кроссенсів саме і складають «квітку лотоса».

Ця методика має на увазі вичленення головного блоку (ядра) за будь-якою темою. З огляду на це автори рекомендують зобразити гіпотетичний лотос у формі 9 квадратів (3 по вертикалі, 3 по горизонталі). Кожен з цих квадратів потрібно також розділити на 9 маленьких (3 на 3). Центральний квадрат — серцевина квітки. Навколо розміщені пелюстки (8 квадратів). У центральний квадрат серцевини рекомендують

вписати головну думку теми. Навколо слід в кожен квадратик (маленька пелюстка) вписати 8 аргументів (властивостей, характеристик) центрального поняття. Потім аргумент із цих восьми квадратиків слід перенести в центральний квадратик в оточенні «пелюсток». Навколо перенесеного аргументу в кожен маленьку пелюстку вписати 8 факторів (властивостей, якостей, причин), що характеризують центр «пелюстки».

Додаток 5

Методика створення:

- ✓ Запишіть основну тему в середину шаблона (або великого аркуша).
- ✓ Визначте вісім складових загальної теми і запишіть їх в комірках від А до Н, які розміщені навколо основної теми.
- ✓ Знайдіть у всемережжі матеріали методичного характеру і розмістіть у відповідні квадратики покликання або швидкокод на них. Якщо розглядати «квітку лотоса» як певну візуалізацію — краще розміщувати швидкокоди, якщо ж ця технологія використовуватиметься як методичні матеріали — бажано вставляти покликання на інформаційно-методичні матеріали.
- ✓ Продовжуйте заповнювати квадратики інформацією, поки «Квітка лотоса» не буде заповнена повністю. При цьому зазначимо, що автор може залишити окремі комірки порожніми, щоб у подальшому інформацію додавали самі учні.

Матеріали можна оформити і у формі звичайної таблиці як текстовий документ, а можна скористатися готовим електронним шаблоном (Завантажити шаблон «Квітка лотоса»).

Отже, у поданих авторських матеріалах представлена нова стратегія роботи з текстами на уроках «мультитекст уроку», представлена різноманітними інтерактивними плакатами. Запропоновані нами варіанти інтерактивних плакатів можна також розглядати як прийом (технологію, методику) «одна тема — одна розгортка» [3], яка стає дедалі популярнішою серед способів подачі навчальної інформації учням на уроках / заняттях.

Добір і відбір інформаційно-методичних матеріалів, скорочення покликань і створення швидкокодів (кюар-кодів) виконані особисто автором цієї публікації. Покликання скорочувалися з використанням різних сервісів, переважно — sURL (Режим доступу: <https://surl.li/fujpvs>). Швидшики створені за допомогою сервісу ME-QR (Режим доступу: <https://surl.li/mttjek>).

Висновок. Отже, сучасний учитель має широкий методичний інструментарій для забезпечення якісного контенту уроку / заняття предметів мовно-літературної освітньої галузі. Під час створення таких матеріалів учитель підвищуватиме рівень власної фахової та цифрової компетентності, а здобувачі освіти матимуть цікаві різнопланові ресурси для глибокого занурення в тему уроку / заняття з використанням технології «мультитекст уроку».

Завдання вчителя полягає в добиранні якісних інформаційних ресурсів до теми заняття, коли є один базовий текст (підручник або текст художнього твору), а інші тексти є додатковими елементами заняття. Такий формат подачі інформації якраз і передбачають інтерактивні плакати, які можна створювати з використанням різних сервісів. Ми лише запропонували своє бачення на прикладі 5 створених інтерактивних ресурсів для уроків мовно-літературної освітньої галузі.

Перспективи подальшого опрацювання теми. Наведені матеріали є лише спробою автора означити шляхи практичного впровадження стратегії «мультитекст уроку». Зазначимо також, що інтерактивні плакати можна розглядати як технологію «одна тема — одна розгортка» на уроках / заняттях. Подальше опрацювання теми ми вбачаємо у розвиткові використання різних сервісів та апробування їх у практичній роботі вчителів мовно-літературної освітньої галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гич Г. М. Інтерактивні плакати і картинки як інструмент дистанційного навчання / Г. М. Гич // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Науково-методичні засади формування освітнього простору закладу післядипломної освіти для підготовки педагогічних працівників до імплементації Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». — Миколаїв, 2020. — С. 110–115.
2. Гич Г. М. Кляпярка (печворк) як елемент інформаційно-методичного забезпечення уроку // Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 30 листопада 2023 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак. Тернопіль: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2023. С. 109–111 // Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/31972/1/Hych.pdf>
3. Гич Г. М. Підручник у форматі «одна тема — одна розгортка» // Тези Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми сучасного підручника». К., 2021. — С. 38–40. Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/24068/1/Stepaniuk.pdf>
4. Інтерактивні методи. Квітка лотоса // Режим доступу: <http://surl.li/ogthy>
5. Інтерактивний плакат як засіб візуалізації освітнього процесу // Режим доступу: <https://naurok.com.ua/z-dosvidu-roboti-interaktivniy-plakat-yak-zasib-vizualizaci-osvitnogo-procesu-319976.html>
6. Літературний печворк: Матеріал до уроків. URL: <https://vseosvita.ua/library/literaturnij-pecvork-material-do-urokiv-495439.html>; Печворк для підсумкових уроків у 5 класі. URL: <https://naurok.com.ua/pechvork-dlya-pidsumkovih-urokiv-u-5-mu-klasi-202037.html>; Печворк як методичний прийом на уроках зарубіжної літератури. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-pechvork-yak-metodichnij-prijom-na-urokah-zarubizhno-literaturi-246190.html>; Приклади печворку в українській літературі. URL: <https://urok.osvita.ua/materials/literature/prezentacia-priklad-pechvorku-v-ukrainskij-literaturi/>; Матеріали до уроку. Печворк «Панас Мирний». URL: <https://vsimosvita.com/materiali-do-uroku-pechvork-quot-panas-mirniy-quot-hiba-revut-voli-yak-yasla-povni-quot/>
7. Прийом «квітка лотоса» на уроці // Режим доступу: <https://www.instagram.com/p/CZR6KhvNs1Z/>; Прийом «квітка лотоса» на уроці: що це таке і як його використовувати. Методичні прийоми // Режим доступу: <https://jak.koshachek.com/articles/prijom-kvitka-lotosa-na-uroci-shho-ce-take-i-jak.html>
8. Шуляр Василь. Модель літературної компетентності учнів-читачів Нової української школи: навчально-методичний посібник. Миколаїв: — МОІППО, 2022.